

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 81/07-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť Ľ. L., K., zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004, za účasti Okresného súdu Košice I, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľ. L. na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004 konať bez zbytočných prieťahov.

3. L. L. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť L. L. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. januára 2007 doručená sťažnosť L. L., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 221/2004.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 11. júna 2004 podal okresnému súdu žalobu proti Stavebnej fakulte Technickej univerzity v Košiciach (ďalej len „žalovaná“), v ktorej sa domáha určenia, že splnil podmienky na udelenie kvalifikovaného zápočtu, a uloženia povinnosti žalovanej udeliť sťažovateľovi 25 bodov za referát a zápočet z predmetu Ekológia v stavebníctve. Súčasne sťažovateľ požiadal okresný súd o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Vec je vedená okresným súdom pod sp. zn. 9 C 221/2004.

Okresný súd uznesením z 22. júla 2004 sťažovateľovi priznal oslobodenie od súdnych poplatkov a uznesením z 10. septembra 2004 vyzval sťažovateľa na vyjadrenie vo veci, čo sťažovateľ urobil podaním doručeným okresnému súdu 13. októbra 2004. Vo

svojom vyjadrení okrem iného požiadal o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, argumentujúc potrebou ochrany svojich záujmov. Dňa 24. februára 2005 okresný súd vykonal informatívny výsluch sťažovateľa v jeho veci.

Sťažovateľ uviedol, že napriek oznámeniu okresného súdu z 30. marca 2005 o predpokladanom termíne pojednávania v prvom polroku 2006 k nariadeniu pojednávania v jeho veci do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nedošlo.

Sťažovateľ sa listom z 20. apríla 2005 obrátil na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na prieťahy v konaní a o zabezpečenie nápravy. Predseda okresného súdu mu listom z 9. mája 2005 oznámil, že v doterajšom postupe nezistil zbytočné prieťahy v konaní a jeho sťažnosť kvalifikoval ako nedôvodnú.

V súvislosti s uvedeným sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004, prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004 konal bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk a náhradu trov jeho právneho zastúpenia v sume 6 300 Sk na účet jeho právnej zástupkyne.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 81/07-7 z 26. apríla 2007 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 25. mája 2007. Po chronologickom opísaní vo veci vykonaných úkonov pripustil, že v predmetnom konaní sa vyskytli určité úseky nečinnosti (od 22. septembra 2004 do 30. marca 2007), ktoré boli spôsobené značnou zaťaženosťou vybavujúceho sudcu a tiež personálnymi zmenami. Uviedol, že z pohľadu ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sa sťažnosť javí ako dôvodná.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj vyslovenia porušenia svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 28/01).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00).

Z hľadiska prvého kritéria, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd vychádzajúc z uvedených okolností prípadu konštatuje, že spor o uloženie povinnosti žalovanej udeliť s'ťažovateľovi ako žalobcovi klasifikovaný zápočet z predmetu Ekológia v stavebníctve možno považovať za zložitejšiu skôr skutkovo ako právne, kladúci predovšetkým nároky na dokazovanie vedúce k objektívnemu zisťovaniu skutkového stavu veci. V okolnostiach daného prípadu ústavný súd ale zistil, že okresný súd prakticky počas celého doterajšieho trvania súdneho konania (takmer 3 roky) vo veci nevykonával meritórny úkon (pojednávanie, dokazovanie), preto zložitost' veci (predmet, skutková a právna povaha sporu) nemohla mať žiadny vplyv na doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by s'ťažovateľ prispel k zbytočným priet'ahom v konaní, naopak, s'ťažnosťou na priet'ahy v konaní vyjadril nespokojnosť s rýchlosťou priebehu konania a domáhal sa účinnej ochrany svojich práv.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo správanie sa (postup) samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočností,

či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu okresného súdu v tejto veci nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 221/2004 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ podal 11. júna 2004 okresnému súdu žalobu o uloženie povinnosti žalovanej udeliť mu ako žalobcovi klasifikovaný zápočet z predmetu Ekológia v stavebníctve. Súčasne so žalobou sťažovateľ (ako študent žalovanej) požiadal okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov za podaný návrh. Vec bola okresným súdom zaevidovaná pod sp. zn. 9 C 221/2004.

Okresný súd následne uznesením sp. zn. 9 C 221/2004 z 22. júla 2004 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a uznesením z 10. septembra 2004 mu uložil, aby sa v lehote 30 dní vyjadril, či súhlasí s rozhodnutím o veci bez nariadenia pojednávania. Zároveň uznesením z toho istého dňa uložil žalovanej v lehote 30 dní písomne sa vyjadriť k zaslanému žalobnému návrhu.

Sťažovateľ v písomnom vyjadrení z 13. októbra 2004 požiadal okresný súd zároveň o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v konaní o jeho veci. Vyjadrenie žalovanej k žalobe sťažovateľa bolo doručené okresnému súdu 27. októbra 2004.

Okresný súd 24. januára 2005 predvolal sťažovateľa na informatívny výsluch, ktorý sa uskutočnil 24. februára 2005. Listom z 30. marca 2005 okresný súd oznámil sťažovateľovi, že v uvedenej právnej veci bude predpokladaný termín pojednávania v prvom polroku roku 2006.

Po tom, ako bola z dôvodu personálnych zmien pridelená vec inému vybavujúcemu sudcovi (8. februára 2007), okresný súd až 30. marca 2007 vydal uznesenie sp. zn.

9 C 221/2004, ktorým ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu v predmetnom konaní. Ostatným úkonom okresného súdu bolo nariadenie prvého pojednávania vo veci sťažovateľa 14. mája 2007 na 22. jún 2007.

Ústavný súd na základe predloženého spisu zistil, že okresný súd bol bez relevantného dôvodu nepretržite nečinný v období od 24. februára 2005 do 30. marca 2007, čím vznikli zbytočné prietahy v konaní v trvaní 25 mesiacov.

Ústavný súd v okolnostiach prípadu nemohol prijať argument okresného súdu o dôvodoch nečinnosti spôsobenej „značnou zaťaženosťou vybavujúceho sudcu a personálnymi zmenami“. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, I. ÚS 145/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení.

Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v občianskom súdnom konaní sp. zn. 9 C 221/2004 nepostupoval spôsobom, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, keď z doterajšej trojročnej dĺžky súdneho konania zbytočné prietahy v konaní spôsobené úplnou nečinnosťou okresného súdu tvorili viac ako dva roky

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím,

opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 221/2004 konal bez zbytočných prietáhov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

Sťažovateľ ďalej žiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk. Uplatňovanú sumu odôvodnil vysokou mierou právnej neistoty spôsobenej nečinnosťou okresného súdu.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza EŠLP, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie dotknutých práv (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu prietáhov v konaní a predmet sporu), ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi ním požadované finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. D. S. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd vychádzajúc z návrhu právnej zástupkyne sťažovateľa ich vyčíslil sumou 6 296 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších

predpisov (ďalej len „vyhláška“). Táto suma bola vypočítaná zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006, ktorá bola 17 822 Sk, t. j. 2-krát po 2 970 Sk a 2-krát po 178 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Vzhľadom na to, že trovy konania vyčíslené advokátkou neprekračovali sumu podľa vyhlášky, ústavný súd ich priznal v sume ňou požadovanej. Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku tohto rozhodnutia.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto nálezu rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007